

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔

ความเป็นมา

กฎหมายว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลประกาศใช้ฉบับแรกในสมัยคณะรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่นเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จากนั้น ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีก ๑ ครั้ง โดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ ในสมัยคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี

ดังนั้น กฎหมายว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล จึงประกอบด้วย พระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. พระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. ๒๕๔๒

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๑๐๔ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๒ หน้า ๕

วันเริ่มใช้บังคับ เมื่อพ้นหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ นายกรัฐมนตรี

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่มาตรา ๒๔๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มีคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่น โดยให้ประกอบด้วยประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลอื่นและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามที่กฎหมายบัญญัติและให้หลักเกณฑ์การเสนอปัญหาดังกล่าวเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. ๒๕๔๒ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๒๑ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. กำหนดบทนิยามศัพท์ คำว่า ศาล ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร คณะกรรมการ และกรรมการ ไว้ในมาตรา ๓ อาทิ คำว่า คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล เป็นต้น

๒. กำหนดให้คณะกรรมการ ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ ประธานศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกสี่คนเป็นกรรมการ ในกรณีที่มีการจัดตั้งศาลอื่นขึ้น ให้ประธานศาลอื่นนั้นเป็นกรรมการโดยตำแหน่งด้วย นอกจากนี้ กำหนดคุณสมบัติของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันประกาศรายชื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ และมาตรา ๘)

๓. หลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ประธานกรรมการแจ้งไปยังประธานศาลแต่ละศาล และหัวหน้าสำนักตุลาการทหารสำหรับศาลทหาร เพื่อดำเนินการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งวิธีการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ประชุมใหญ่ของศาลแต่ละศาลแล้วแต่กรณี เป็นผู้กำหนด และให้ประธานกรรมการประกาศรายชื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๗)

๔. การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ โดยนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว ให้พ้นจากตำแหน่งเมื่อ ตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือ ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๘)

๕. ในกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาลใด ถ้าคู่ความฝ่ายที่ถูกฟ้องเห็นว่าคดีดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจของอีกศาลหนึ่ง ให้ยื่นคำร้องต่อศาลที่รับฟ้องก่อนวันสืบพยานสำหรับศาลยุติธรรมหรือศาลทหารหรือก่อนวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกสำหรับศาลปกครองหรือศาลอื่น ในกรณีนี้ให้ศาลที่รับฟ้องรอการพิจารณาไว้ชั่วคราว และให้จัดทำความเห็นส่งไปให้ศาลที่คู่ความร้องว่าคดีนั้นอยู่ในเขตอำนาจโดยเร็ว ในกรณีเช่นว่านี้ให้ศาลที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๕.๑ ถ้าศาลที่ส่งความเห็นมีความเห็นว่าคดีนั้นอยู่ในเขตอำนาจของศาลตน และศาลที่รับความเห็นมีความเห็นฟ้องกับศาลดังกล่าว ให้แจ้งความเห็นไปยังศาลที่ส่งความเห็นเพื่อมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลเดิมนั้นต่อไป (มาตรา ๑๐ (๑))

๕.๒ ถ้าศาลที่ส่งความเห็นมีความเห็นว่าคดีนั้นอยู่ในเขตอำนาจของอีกศาลหนึ่งที่คู่ความอ้าง และศาลที่รับความเห็นมีความเห็นฟ้องกับศาลดังกล่าว ให้แจ้งความเห็นไปยังศาลที่ส่งความเห็นเพื่อมีคำสั่งให้โอนคดีไปยังศาลนั้น หรือสั่งจ่ายคดีเพื่อให้คู่ความไปฟ้องศาลมีเขตอำนาจ ทั้งนี้ ตามที่ศาลเห็นสมควรโดยคำนึงถึงประโยชน์แห่งความยุติธรรม (มาตรา ๑๐ (๒))

๕.๓ ถ้าศาลที่ส่งความเห็นและศาลที่รับความเห็นมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องเขตอำนาจศาลในคดีนั้น ให้ศาลที่ส่งความเห็นส่งเรื่องไปให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดให้เสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นให้คณะกรรมการลงมติให้ขยายเวลาออกไปได้เกินสามสิบวัน โดยให้บันทึกเหตุแห่งความจำเป็นนั้นไว้ด้วย (มาตรา ๑๐ (๓))

๖. ในกรณีที่คณะกรรมการได้วินิจฉัยชี้ขาดว่าคดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลที่รับฟ้องให้ศาลนั้นดำเนินการพิจารณาต่อไป แต่ถ้าวินิจฉัยชี้ขาดว่าคดีอยู่ในเขตอำนาจของอีกศาลหนึ่งให้ศาลที่รับฟ้องสั่งโอนคดีหรือสั่งจำหน่ายคดีเพื่อให้คู่ความไปฟ้องศาลที่มีเขตอำนาจ ทั้งนี้ ตามที่ศาลเห็นสมควรโดยคำนึงถึงประโยชน์แห่งความยุติธรรม (มาตรา ๑๑)

๗. ในกรณีที่มีการนำคดีซึ่งมีข้อเท็จจริงเรื่องเดียวกันฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจแตกต่างกันตั้งแต่สองศาลขึ้นไป ถ้าคู่ความหรือศาลเห็นว่าคดีนั้นไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลใดศาลหนึ่งที่รับฟ้อง ให้นำความในมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา ๑๒)

๘. ในการโอนคดีตามคำสั่งศาลตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าบรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินไปแล้วในศาลที่มีคำสั่งโอนคดีเป็นกระบวนการพิจารณาของศาลที่รับโอนคดีด้วย เว้นแต่ศาลที่รับโอนคดีจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (มาตรา ๑๓)

๙. ถ้ามีคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ถึงที่สุดระหว่างศาลขัดแย้งกันในคดีที่มีข้อเท็จจริงเป็นเรื่องเดียวกัน จนเป็นเหตุให้คู่ความไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือมีความขัดแย้งในเรื่องฐานะหรือความสามารถของบุคคล คู่ความ หรือบุคคลซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจากคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวอาจยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการเพื่อขอให้วินิจฉัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลดังกล่าวภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ออกภายหลังถึงที่สุด (มาตรา ๑๔)

๑๐. ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐ ถึงมาตรา ๑๔ ไปใช้กับวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา การยื่นคำร้องต่อศาลก่อนการฟ้องคดีตามที่กฎหมายบัญญัติ การสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนฟ้องคดี การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ประการอื่นของศาลโดยอนุโลม (มาตรา ๑๕)

๑๑. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม (มาตรา ๑๖)

๑๒. คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้ทำเป็นหนังสือ ระบุเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยและลงลายมือชื่อกรรมการทุกคนที่วินิจฉัย และบุคคลทั่วไปอาจขอคัดสำเนาได้ตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกข้อบังคับเกี่ยวกับวิธีการเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการ การพิจารณาและวินิจฉัยของคณะกรรมการ และการอื่นที่จำเป็นเท่าที่ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๑๗)

๑๓. กำหนดให้เลขานุการศาลฎีกาเป็นเลขานุการคณะกรรมการ และให้มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการตามที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๑๘)

๑๔. กำหนดให้คณะกรรมการและเลขาธิการคณะกรรมการได้รับประโยชน์ตอบแทนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา (มาตรา ๑๙)

๑๕. เมื่อศาลปกครองได้เปิดทำการแล้ว ให้ดำเนินการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๕ (๒) ภายในหกสิบวันนับแต่วันเปิดทำการศาลปกครอง (มาตรา ๒๐)

๒. พระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๘ ตอนที่ ๑๑ ก วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ หน้า ๑๓

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. ๒๕๔๒ บังคับใช้มาเป็นเวลานาน บทบัญญัติบางมาตรามีข้อขัดข้องในการบังคับใช้หรือในทางปฏิบัติ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกรอบระยะเวลาของกระบวนการโต้แย้งเขตอำนาจศาลสำหรับการฟ้องคดีต่อศาลปกครองหรือศาลอื่นที่ไม่ใช่ศาลยุติธรรมและศาลทหาร และในระหว่างเข้าสู่กระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดเขตอำนาจศาล ให้ศาลที่รับฟ้องมีดุลพินิจในการพิจารณาคดีต่อไปได้ แก้ไขเพิ่มเติมระยะเวลาการพิจารณาคำร้องขอให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดกรณีคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ถึงที่สุดระหว่างศาลขัดแย้งกัน รวมทั้งกำหนดให้มีผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเพื่อทำหน้าที่

ช่วยเหลืองานของเลขานุการคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลกำหนดและให้ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาด อำนาจหน้าที่ระหว่างศาลได้รับประโยชน์ตอบแทนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๘ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. กำหนดให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาด อำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (มาตรา ๓)

“มาตรา ๑๐ ในกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาลใด ถ้าคู่ความฝ่ายที่ถูกฟ้องเห็นว่าคดีดังกล่าว อยู่ในเขตอำนาจของอีกศาลหนึ่ง ให้ยื่นคำร้องต่อศาลที่รับฟ้องก่อนวันสืบพยานสำหรับศาลยุติธรรม หรือศาลทหาร หรือภายในกำหนดระยะเวลายื่นคำให้การหรือก่อนพ้นระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ยื่นคำให้การ เป็นอย่างช้าสำหรับศาลปกครองหรือศาลอื่น ในการนี้ ศาลที่รับฟ้องอาจรอการพิจารณาไว้ชั่วคราวก็ได้ และให้จัดทำความเห็นส่งไปให้ศาลที่คู่ความร้องว่าคดีนั้นอยู่ในเขตอำนาจโดยเร็ว ในกรณีเช่นนี้ให้ศาล ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าศาลที่ส่งความเห็นมีความเห็นว่าคดีนั้นอยู่ในเขตอำนาจของศาลตนและศาลที่รับความเห็น มีความเห็นพ้องกับศาลดังกล่าว ให้แจ้งความเห็นไปยังศาลที่ส่งความเห็นเพื่อมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการ พิเคราะห์คดีในศาลเดิมนั้นต่อไป

(๒) ถ้าศาลที่ส่งความเห็นมีความเห็นว่าคดีนั้นอยู่ในเขตอำนาจของอีกศาลหนึ่งที่คู่ความอ้าง และศาลที่รับความเห็นมีความเห็นพ้องกับศาลดังกล่าว ให้แจ้งความเห็นไปยังศาลที่ส่งความเห็นเพื่อมีคำสั่ง ให้โอนคดีไปยังศาลนั้น หรือสั่งจำหน่ายคดีเพื่อให้คู่ความไปฟ้องศาลที่มีเขตอำนาจ ทั้งนี้ ตามที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงประโยชน์แห่งความยุติธรรม

(๓) ถ้าศาลที่ส่งความเห็นและศาลที่รับความเห็นมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องเขตอำนาจศาล ในคดีนั้น ให้ศาลที่ส่งความเห็นส่งเรื่องไปให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดให้เสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติรับเรื่อง แต่ถ้ามีเหตุจำเป็น ให้คณะกรรมการลงมติให้ขยายเวลาออกไปได้ ไม่เกินสามสิบวัน โดยให้บันทึกเหตุแห่งความจำเป็นนั้นไว้ด้วย

๒. กำหนดให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาด อำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “ในการพิจารณาคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการพิจารณาให้เสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติรับเรื่อง แต่ถ้ามีเหตุจำเป็น ให้คณะกรรมการลงมติให้ขยายเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบ กำหนดเวลาดังกล่าว โดยให้บันทึกเหตุแห่งความจำเป็นนั้นไว้ด้วย” (มาตรา ๔)

๓. กำหนดให้เพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาด อำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนี้ “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของเลขานุการคณะกรรมการ ให้ประธานกรรมการแต่งตั้งข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรมจำนวนสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ” (มาตรา ๕)

๔. กำหนดให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ ระหว่างศาล พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการ เลขานุการคณะกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการได้รับประโยชน์ตอบแทนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา” (มาตรา ๖)

๕. พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับกับบรรดาคดีที่ได้ยื่นคำร้องไว้แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่คดีของศาลปกครองหรือศาลอื่นที่ได้ยื่นคำฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แต่ยังไม่ได้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อโต้แย้งเขตอำนาจศาลตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยื่นคำร้องภายในกำหนดระยะเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (มาตรา ๗)

วนิดา อินทรอำนวย / จัดทำ